Lachen om niet te huilen.........

Sonia Garmers maakt rontgenfoto van Curacao

Sonia heeft haar boek „Lieve koningin" persoonlijk aan koningin Juliana overhandigd.

„Op ons eiland heb je van die jongens zonder werk. Ze maken zich ook niet druk om werk te krijgen. Want ze eten drie dagen bij hun moeder thuis; dan om de beurt bij hun getrouwde zussen, een dag bij oma; de volgende dag bij de andere oma. Zo hebben ze door de week hun buik rond gegeten. En ma zegt toch op het eind van de week: „Hij is een jongen. Ik moet hem f. 25,— zakgeld toestoppen. Want anders gaat hij stelen. Ik moet goed voor mijn zoon zorgen." Zo wordt het een nietsnut, die altijd moet leunen en steunen op schouders van familieleden." De achterstelling van de vrouw en speciaal van de gescheiden vrouw, en de dominerende positie van de man, die al bij de opvoeding begint, is een van de thema's die Sonia Garmers beklemtoont in haar boek Lieve Koningin, hierbij stuur ik u mijn dochter. Sonia neemt de kans waar haar mond open te doen over zaken die haar dwars zitten, en ze doet dat op een manier die misschien niet iedereen zal waarderen, maar die er garant voor staat dat Lieve Koningin de Antilliaanse bestseller van het jaar gaat worden. De Curaçaose boekhandels hebben nu al duizend exemplaren van het boek besteld. Dat is de helft van het aantal exemplaren dat in drie jaar van Dubbelspel verkocht is.

Lieve Koningin is vlot leesbaar, vol anekdotes, maar wie denkt dat er alleen te lachen valt, komt bedrogen uit. Sonia probeert wel voortdurend grappig te zijn, maar dat is een pose, waar je al gauw doorheen kijkt. De lach is haar afweer tegen situaties die niet te veranderen zijn. Een andere manier van verzet is het schrijven zelf. Tot die ontdekking kwam ze toen ze pas getrouwd was en niet gelukkig was met de gedwongen non-activiteit: „Ik zat thuis, het was vervelend. Daarom ging ik verhaaltjes schrijven, zomaar. Als ik een kip zag, begon ik een verhaal over een kip. En als ik een schoteltje kapot liet vallen, moest ik een verhaal schrijven over: het zielige schoteltje is kapot en nu is het kopje weduwe. De grote drama's uit de wereldliteratuur — zoals Romeo en Julia — gebeurden bij mij thuis in het klein. Zo is het begonnen."

BEGIN

Tussen dat kippige begin van Sonia's schrijverij en het voorlopige eindpunt ligt een hele ontwikkeling, waar *Lieve Koningin* het verslag van is. Voornaamste breekpunt is haar scheiding, waardoor ze alleen komt te staan in de wereld. Met de zorg voor vier dochters. De oudste dochter Norine is het aanknopingspunt voor haar boek. Norine moet naar Holland voor studie en moeder Sonia schrijft een begeleidende brief voor aan de koningin: „*Lieve koningin*, hierbij stuur ik u mijn dochter Norine." En het slot luidt dan ook: „En dat ik dit aan u, koningin, heb geschreven, is omdat u ook moeder van vier dochters bent — en vastzit aan het protocol. En ik ben moeder van vier dochters, en zit vast aan Curaçao." Maar deze omlijsting van een begeleidende brief bij het vertrek van Norine is een wrakke constructie. De brief zelf vertelt al dat Norine weer terug is op Curaçao en andere dochters in Holland zitten.

Sonia gebruikt deze vorm om achtergrondinformatie te geven over haar dochter, zichzelf en Curaçao. Ze doe dat levendig, de ene anekdote na de andere komt eruit.

Een van de aardigste gedeelten is "Culturele call-girl". Daarin beschrijft ze hoe ze buitenlandse gasten als Bomans het eiland toont. Het is haar eerste diepere kennismaking met vreemdelingen. Zij nemen haar serieus: „*Nu denk ik soms: al die mensen hebben me een Sonia laten zien, die ik nog niet kende. Ik kende de stomme Sonia, die er steeds invloog; die niks kon volgens jaja; die het altijd verkeerd deed volgens haar moeder. Die eigenwijs toch ging scheiden al doet een vrouw zoiets niet.*"

VERSCHILLEN

Die ontmoetingen met buitenlanders zetten haar aan het denken over de verschillen tussen Hollanders en Curaçaoenaars. En als Norine dan naar Holland gaat, passeert het hele rijtje vooroordelen over de macamba's de revue: Op smeuiige manier, zoals over baden: „Jaja had gehoord dat Hollanders zich nooit baden. Dus stelde ze voor dat ik maar een electrisch keteltje in Norine's koffer moest stoppen — dan kon ze warm water maken. En ook een ponchera — een emaille teiltje. Daar kan alleen je onderste gedeelte in, maar ja, dat moet je elke dag wassen. Dat kan je niet op z'n Hollands nietwassen, dan ga je stinken!"

Sonia besluit haar dochter in Holland op te gaan zoeken. Wat een hoogtepunt van *Lieve Koningin* had kunnen worden, is het zwakste deel van het werk geworden, want de confrontatie tussen vooroordelen en eigen belevenissen in Holland verloopt voor de lezer teleurstellend. De vooroordelen waren te groot, zodat de werkelijkheid alleen maar kan meevallen. Schilders worden voor artsen aangezien, omdat ze een witte jas dragen.

„*Ik had nooit geweten.... nee, er nooit over nagedacht.... dat blanke mensen dat soort werk ook doen.*" Triest resultaat van neo-kolonialisme! Verblind door het onverwachte kan Sonia concluderen: „Op je eigen benen staan, alleen met je gezin, zonder de bemoeizucht van je familie, kennissen en vrienden — dat was mijn ontdekking in Nederland." **Maar het is de ontdekking van iemand die alleen de buitenkant ziet, niet in Nederland woont.** Want de dochter Norine weet in een brief te melden: „Mami, mijn hospita zegt me met wie ik moet omgaan. Met die en die en die, maar niet met de slager of **de chauffeur van de slager.**"

Sonia Garmers tracht een rontgenfoto te maken van de Curaçaose maatschappij. Ze doet dat op haar manier, vol grappen en grollen. Door Curaçao te beschrijven zoals zij dat ziet, beschrijft ze tevens zichzelf. Soms geeft ze zich ongemerkt weg aan de lezer: „Het comité voor het huwelijksgeschenk voor prinses Margriet had mij om advies gevraagd: Welke goudsmid moeten we voor die opdracht nemen?" Ik dacht natuurlijk meteen aan mijn vriend, die is goudsmid en heeft twaalf kinderen. Als hij werk had, had hij wat geld, en had ik minder moeilijkheden met zijn geldproblemen!"

Soms doet ze het bewust. In wat ze zegt over de sexuele opvoeding van haar kinderen komt Sonia het treffendst naar voren. Een vrouw die de oude opvattingen niet meer aanhangt, maar door haar opvoeding in de nieuwe maatschappij maar moeilijk een plaats kan vinden. Zulke passages laten door de lachebek heen de tragiek van een mensenleven, van een generatie zien. Alle anekdotes dienen om die echte Sonia verborgen te houden. Het is lachen geblazen om maar niet te hoeven huilen. Op de beste plaatsen van het werk is dat voelbaar. Daardoor is *Lieve Koningin* meer dan een amusant werk, het is de unieke uiting van een onvervangbare persoonlijkheid.

Lieve Koningin lezen is Sonia ontmoeten met haar sterke en haar zwakke kanten. En Sonia ontmoeten is een gebeurtenis!

B. JOS DE ROO.

Sonia Garmers, Lieve Koningin, hierbij stuur ik u mijn dochter. Uitg. Leopold, Den Haag. Prijs: f. 9,50.

LIEVE KONINGIN
hierbij stuur ik U mijn dochter
SONJA GARMERS
laat ons lachen
en huilen
en nadenken
Eindhoven Dagblad: Opzienbarend boek
Haagsche Courant: ....document humain
Johan Fabricius: Allerplezierigst boekje
Thans in de boekhandel verkrijgbaar fl. 9.50.
van dorp

LIEVE KONINGIN
hierbij stuur ik U mijn dochter
van
Sonja Garmers
Verkrijgbaar bij uw moderne boekhandel
Mensing's
STRADA
.........5 jaar inn...!